

Jačanje prava starih ljudi Prema UN konvenciji

Resurs za promociju dijaloga u
kreiranju nove Konvencije UN o
pravima starih ljudi

Sadržaj

1	Uvod	04
2	Zbog čega je demografsko starenje važno?	03
3	Stavljanje prava starijih osoba u kontekst	04
4	Međunarodno ljudsko pravo	06
5	Zašto konvencija-šta bi ona učinila?	08
6	Zbog čega specijalni izvjestilac - šta bi on/ona radio/la?	10
7	Šta vi možete da uradite?	10
8	UN konvencija bibliografija	11

I. Uvod

Stariji muškarci i žene imaju ista prava kao i svi ostali: svi smo rođeni sa istim pravima i to se ne mijenja kako starimo. Uprkos tome, prava starijih osoba su najvećim dijelom nevidljiva pod međunarodnim pravom.

Uprkos postojanju Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima,¹ starije osobe nisu izričito prepoznate ili priznate međunarodnim zakonima koji se tiču ljudskih prava, a koji pravno obavezuju države da budu svjesne prava svih ljudi. Samo jedna međunarodna konvencija o ljudskim pravima (Međunarodna konvencija o zaštiti prava svih radnika migranta i članova njihovih porodica) zalaže se protiv diskriminacije na osnovu godina. Postoje obaveze prema pravima starijih osoba, kao što je Madridski akcioni plan o starenju (MIPAA). Međutim one nisu pravno obavezujuće i stoga vladama samo nameću moralnu obavezu da ih realizuju.

Neophodna je nova konvencija Ujedinjenih nacija koja bi osigurala da starije žene i muškarci mogu da ostvare svoja prava. Uz pomoć nove konvencije Ujedinjenih nacija, i podrške od strane Specijalnog izvjestioca, vlade mogu da imaju jasan pravni okvir, smjernice i podršku koje bi im pomogle u obezbjeđivanju ostvarivanja prava starijih osoba u našim društvima koja sve više stare.

Demografske promjene rezultiraju u do sada neviđenom broju starijih osoba širom sveta. Sve veći broj osoba će biti

direktno pogođen starosnom diskriminacijom i predrasudama protiv starijih osoba, time povećavajući pritisak na vlade i društvo kao cjelinu da na njih odgovori. Jačanje ljudska prava starijih osoba je najbolji način.

Dok vlade odobravaju konvencije UN-a, podrška se ne može obezbijediti bez podrške i zastupanja samih starijih osoba. Organizacije civilnog društva imaju ključnu ulogu u ostvarivanju podrške starijih osoba i pozivanju vlada da preuzmu odgovornost za odluke koje donose. Zbog toga nam je vaše angažovanje neophodno.

Ova publikacija je sačinjena kako bi se produbilo razumijevanje i podigla svijest o potrebi za konvencijom o pravima starijih osoba. Ona ima za cilj da pruži argumente i alat da se važni činioci širom svijeta uključe u debatu o pravima starijih osoba i ulozi konvencije. Aktivno ohrabrujemo druge da prevedu ovu publikaciju na što veći broj jezika. Postoji i obrazac za dizajn izgleda koji može biti od pomoći. Molimo vas da se obratite onim organizacijama koje su omogućile ovu publikaciju za dalje informacije.

2. Zbog čega je starenje populacije važno ?

Starenje populacije je jedan od najvećih uspjeha čovječanstva. Istovremeno, predstavlja i jedan od naših najvećih izazova i postavlja državama sve veće ekonomske i socijalne zahtjeve.

Širom svijeta, udio osoba starijih od 60 godina u populaciji je u porastu i taj porast će se nastaviti uslijed padajućeg nataliteta i povećane dugovječnosti.

¹ Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, iz 1948, je sada prepoznata kao običajno pravo koje obavezuje svaku zemlju u svijetu. UN je skupio prevode Deklaracije u više od 300 jezika i dijalekata:

www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/SearchByLang.aspx

Očekuje se da broj osoba starijih od 60 godina poraste od 600 miliona u 2000. godini na preko 2 milijarde u 2050. Ovaj porast će biti najveći i najbrži u zemljama u razvoju gdje se očekuje da će broj starijih osoba trostruko porasti u narednih 40 godina. Do 2050. godine, preko 80 posto starijih osoba koje žive u zemljama u razvoju. Istovremeno, broj "starijih starih" osoba (ovdje se misli na osobe preko 80) u razvijenim zemljama će dostići neviđene razmjere².

Kako stare, starijim osobama je potrebna odgovarajuća financijska pomoć, prilike da pronađu odgovarajući posao ukoliko žele da ostanu aktivni i pristup odgovarajućim zdravstvenim i socijalnim uslugama, uključujući dugoročnu njegu. Sve veći broj žena koje dožive duboku starost također predstavlja veliki izazov za tvorce politike i propisa.

Nedostatak politike koja se bavi tim pitanjima osuđuje milione starijih osoba da žive život u siromaštvu umjesto da se prepozna i prizna aktivni ekonomski i društveni doprinos koji mogu pružiti u svojim porodicama, zajednici i društvu u cjelini.

3. Stavljanje prava starijih osoba u kontekst

Šta su ljudska prava ?

Ljudska prava su prava na koja ljudi imaju pravo samim tim što su ljudska bića, bez obzira na godine, državljanstvo, nacionalnost, rasu, etničku pripadnost, jezik, rod, seksualno opredjeljenje ili sposobnosti. Kada se ova urođena prava

poštuju, ljudi mogu da žive dostojanstveno i ravnopravno, bez diskriminacije.

Ljudska prava su univerzalna, opšte prihvaćena i ključna za naše poimanje čovječnosti. Koncept ljudskih prava se vremenom razvijao i ima svoje korijene u nizu filozofskih, moralnih, vjerskih i političkih tradicija. Ne postoji jedinstven historijski narativni zapis koji opisuje razvoj prava kako ih danas vidimo. To je ono što im daje njihov univerzalni značaj.

Koja su prava starijih osoba ?

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima u Članu I navodi da su « sva ljudska bića rođena slobodna i ravnopravna u pogledu dostojanstva i prava ». Ravnopravnost se ne mijenja sa godinama : stariji muškarci i žene imaju ista prava kao i oni mlađi od njih.

Prava starijih osoba su postavljena ali nisu eksplicitna u međunarodnim konvencijama ljudskih prava koje se odnose na ekonomska, socijalna, civilna, kulturna i politička prava. Primjeri uključuju pravo na jednaku zaštitu pred zakonom, pravo na posjedovanje nekretnine, pravo na obrazovanje, pravo na rad i pravo da se učestvuje u vladi.

Neka prava su od većeg značaja u starosti nego u nekim drugim životnim dobima, na primjer pravo na socijalnu sigurnost u vidu penzije. Ponekad je moguće da se neko pravo koje se poštovalo u mladosti ne sačuva u dovoljnoj mjeri u starosti, na primjer, pravo pristupa odgovarajućim zdravstvenim uslugama i uslugama socijalne njege.

---

² Izvor: Population Division of the Department of Economic and Social Affairs of the United Nations Secretariat, *World Population Prospects: the 2008 Revision*: <http://esa.un.org/unpp>

Zašto je važno promovisati i zaštititi prava starijih osoba ?

Ljudska prava mijenjaju živote ljudi. Zaštita prava starijih osoba pomoći će im da vode dostojanstvene i bezbijeđne živote, kao ravnopravni članovi društva.

Diskriminacija protiv bilo koje grupe u društvu je neprihvatljiva. Sa brzim starenjem stanovništva, pojavljivanje starosne diskriminacije raste, pa isto tako postoji obaveza da se odgovori na osnovne uzroke diskriminacije. Odnoseći se prema starijim osobama sa poštovanjem i ravnopravno kao i prema mlađim osobama stvaraju se uslovi koji omogućavaju svim ljudima u društvu da učestvuju i doprinose sopstvenom razvoju. Važno je zapamtiti da osobe srednjih godina današnjice predstavljaju starije osobe sutrašnjice.

Koja je veza između starizma, starosne diskriminacije i prava starijih osoba ?

Starizam je stereotip o, predrasuda o, ili diskriminacija protiv osobe na osnovu njenih godina. Starosna diskriminacija je kada se prema nekome odnosimo različito na osnovu njegovih/njenih godina. Starizam i starosna diskriminacija mogu da rezultiraju kršenjem prava starijih muškaraca i žena. Ove pojave se danas tolerišu na svim društvenim nivoima: od strane pojedinaca i institucija; preko lokalnih, pokrajinskih i nacionalnih politika i propisa, kao i u privatnom sektoru.

Važno je zapamtiti da starije osobe ne čine homogenu grupu. Stariji muškarci i žene stare različito i diskriminacija sa kojom se suočavaju je višedimenzionalna, zasnovana ne samo na godinama već i na drugim faktorima kao što su rod, etničko poreklo, mjesto

življenja, posebne potrebe, siromaštvo, seksualna opredijeljenost ili stepen pismenosti.

Kako se krše prava starijih osoba ?

Prava starijih osoba se krše na različite načine uključujući:

- **Prava starijih osoba na slobodu od diskriminacije**

Starijim muškarcima i ženama se često osporava pristup uslugama, zaposlenju ili im se ne ukazuje poštovanje zbog njihovih godina i drugih faktora kao što su rod ili posebne potrebe.

- **Pravo starijih osoba na slobodu od nasilja**

Stariji muškarci i žene su često zlostavljani, uključujući verbalni, seksualni, psihološki i finansijski put.

- **Pravo starijih osoba na socijalnu zaštitu**

Mnoga starija lica ne uživaju finansijsku zaštitu kao što su penzije i drugi oblici socijalne zaštite. Nedostatak sigurnog minimalnog prihoda može da natjera starije osobe i njihove porodice u siromaštvo.

- **Pravo starijih osoba na zdravlje**

Starije osobe mogu da ne dobiju odgovarajuću zdravstvenu i socijalnu njegu zbog svojih godina. Može doći do odbijanja da im se pruži njega ili im se mogu ukazati loše ili nedovoljne usluge.

- **Pravo starijih osoba na rad**

Ponekad se starije osobe okarakterišu kao "neodgovarajuće za rad" na osnovu njihovih godina—ovo je kršenje ljudskih prava na radnom mjestu. Svako ima pravo da slobodnom voljom izabere zanimanje. Štaviše, starije osobe su ponekad prinuđene da prestanu sa radom zbog obavezujućih starosnih granica penzionisanja.

- **Prava starijih osoba na ličnu svojину i pravo nasljedstva**

U mnogim dijelovima svijeta, nasljedno pravo, kako statutarно tako i običajno, onemogućava ženama svih godina pravo da naslijede nekretnine nakon muževljeve smrti. Članovi porodica često otjeraju udovicu sa zemlje ili im oduzmu imanje što predstavlja kršenje njihovog prava na jednakost u posjedovanju, rukovođenju i raspolaganju nekretninama.

4. Međunarodno ljudsko pravo

Šta je međunarodno ljudsko pravo?

Međunarodno ljudsko pravo obezbjeđuje sistem koji formalizuje ljudska prava i primjenjuje ih. On se prvenstveno bavi vezom između države i pojedinca. Međunarodno ljudsko pravo sastoji se od nekoliko sporazuma, koji se često nazivaju konvencijama ili odredbama.

Ovi su poznati kao obavezujući zakoni („čvrsti zakoni“ - „hard laws“) jer kad neka članica UN-a ratifikuje sporazum, on postaje pravno obavezujući za tu državu članicu. To znači da država

članica mora da uskladi svoje zakone u skladu sa sporazumom i da uvede odgovarajuću politiku i programe kako bi se implementirali različiti dijelovi sporazuma. Država članica krši sporazum ukoliko ne uspe da uskladi svoje zakone sa sporazumom ili ukoliko se članovima sporazuma suprotstavlja na bilo koji način.

Svaki sporazum posjeduje sistem za praćenje, koji se uglavnom sastoji od komisije nezavisnih eksperata koja se naziva „sporazumno tijelo“. Države koje su ratifikovale sporazum redovno podnose izvještaj komisiji o napretku realizacije njegovih odredbi. Komisija pregleda izvještaje i daje preporuke na koji način države članice mogu bolje da realizuju sporazum. Većina komisija također može da preispita i vrši istragu po pojedinim žalbama na kršenje prava.

Također postoji i grupa „mekih zakona“ („soft law“) koji daju smjernice za ophođenje sa starijim ženama i muškarcima, uključujući UN Principe za Starije Osobe (1991.) i Madridski međunarodni akcioni plan o starenju (MIPPA 2002). Iako preporuke tih „mekih zakona“ podupiru ljudska prava, oni nisu pravno obavezujući. Države su više pod moralnom nego pravnom obavezom da prate preporuke. UN države članice koje su izvještavale po pitanju MIPPA 2007. ukazale su na nedosljednost u obavezivanju država u pogledu implementacije i sprovođenja, kao i nedosljedno uključivanje starijih žena i muškaraca u taj proces³.

Da li je zaštita pod postojećim međunarodnim i regionalnim pravom dovoljna?

Prava starijih osoba su zaštićena u opštem smislu postojećim zakonom o

ljudskim pravima. Univerzalna deklaracija o pravima čovjeka odnosi se na ljude svih starosnih doba. Kako međunarodne odredbe o civilnim i političkim pravima (ICCPR 1996), tako i Međunarodne odredbe o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR 1966) odnose se na sve ljude bez obzira na njihovu starost.

Međutim, takva opšta zaštita nije dovoljna. Izuzev jednog izuzetka (koji se bavi radnicima migrantima i njihovim porodicama), međunarodne konvencije o ljudskim pravima ne ističu posebno da se ne smije dozvoliti starosna diskriminacija. Regionalni zakoni o ljudskim pravima također ne štite prava starijih osoba na sistematičan i sveobuhvatan način.

Nedostatak odredbi o ljudskim pravima poznat je kao „normativna praznina“. Postoji niz normativnih praznina u kojima se na aspekte života starijih lica ne odgovara na adekvatan način u postojećim zakonima o ljudskim pravima. Na primjer: međunarodni standardi o pravima brige unutar zajednice i dugoročne njege kako za pružaoca njege tako i za primaoca; pravno planiranje za starost i ukidanje obaveznih godina za penzioniranje. Pravni kapaciteti i jednakost pred zakonom za starije žene i muškarce pod starateljstvom također zahtijevaju hitnu pažnju.

Pored toga, standardi koji štite prava starijih osoba su rasuti po raznim međunarodnim i regionalnim konvencijama. Sakupljanje relevantnih odredbi u jednom tekstu, kao što je to uspješno učinjeno za prava žena, djece i osoba sa posebnim potrebama, razjasnilo bi prirodu prava starijih osoba

i neophodne odgovornosti da se ona zaštite.

³ HelpAge International, *Out of the Shadows*, HelpAge International, February 2008.

Da li se postojeći međunarodni zakoni primjenjuju da bi se zaštitila prava starijih osoba ?

U praksi, prava starijih muškaraca i žena se ne tretiraju na adekvatan način niti su zaštićena postojećim sistemom ljudskih prava. Ovo je poznato kao „raskorak u implementaciji“. Tijela koja nadgledaju poštovanje prihvaćenih obaveza vezanih za ljudska prava rijetko postavljaju pitanja u vezi prava starijih osoba i države članice UN rijetko uključuju starije osobe u svoje izvještaje namijenjene ovim tijelima. Starije osobe su i dalje nevidljive u novom sistemu Univerzalnog periodičnog pregleda, u kojem svaka država članica UN-a podnosi izvještaj Savjetu za ljudska prava o svom tretmanu ljudskih prava.

Postojeća starosna diskriminacija i starizam u nacionalnim zakonima, politici i praksi predstavlja znak da vlade nisu uspjele da na odgovarajući način ugrade prava starijih lica u svoje zakone, budžete, programe i obuku za davaoce usluga.

Kakva je politička podrška za prava starijih osoba?

Politička podrška za nove mehanizme zaštite ljudskih prava na regionalnom nivou je u porastu. Države Južne Amerike aktivno rade na stvaranju regionalne konvencije o pravima starijih osoba. Afrička komisija sastavlja novi protokol o pravima starijih osoba uz Afričku povelju o ljudskim pravima.

Stvaranje novog tijela za ljudska prava sljedeći odredbe Povelje Udruženja Jugoistočnih Azijskih društava (ASEAN, iz 2008. godine) može da bude prilika za razmatranje prava starijih osoba Jugoistočne Azije.

Debata o pravima starijih žena i muškaraca unutar UN sistema je sve glasnija. Komisija koja nadgleda realizaciju CEDAW (Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije protiv žena) osnovala je radnu grupu koja treba da sastavi nacrt sa novim opštim preporukama o pravima starijih žena. Ovo će dati smjernice državama koje podnose izvještaje kako mogu bolje zaštititi prava starijih žena i ohrabriti sistematičnije izvještavanje. Savjetodavni odbor pri Savjetu ljudskih prava smatra pitanje prava starijih osoba za prioritet i u 2010. godini predstaviti će praktične preporuke kako da se ona bolje zaštite. Generalni sekretar priprema izvještaj o pravima starijih osoba za 65. zasjedanje Generalne skupštine UN u 2010.

5. Zašto konvencija – šta bi ona učinila?

Zašto nam je potrebna konvencija o pravima starijih osoba ?

Potrebna nam je UN konvencija o pravima starijih osoba jer:

Starizam i starosna diskriminacija su neprihvatljivi

Kako je svijet suočen sa ubrzanim starenjem stanovništva, vjerovatno je da će se pritisak koji rezultira starosnom diskriminacijom povećati; samim tim povećava se i obaveza da se odgovori na takvu vrstu diskriminacije.

Ljudska prava mijenjaju živote ljudi

Zaštita prava starijih osoba pomoći će da starije osobe vode dostojanstvene i bezbijeđne živote kao ravnopravni članovi društva. Primjena tih prava omogućava starijim osobama da se prema njima ophodi sa poštovanjem i ravnopravno kao i prema mlađim osobama.

Postojeći međunarodni i regionalni zakoni ljudskih prava ne štite na zadovoljavajući način prava starijih osoba

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima i konvencije o međunarodnim pravima se odnose na sve osobe bez obzira na njihove godine. Međutim, starost se ne navodi eksplicitno kao razlog zbog kojeg neko ne treba da bude izložen diskriminaciji. Postoji nekoliko regionalnih konvencija koje štite prava starijih osoba ali one nisu sistematične niti sveobuhvatne.

Ljudska prava i razvoj idu jedno sa drugim

Poštovanje ljudskih prava dovodi do boljeg društvenog razvoja gdje se poštovanje, dostojanstvo i pravo na izjašnjavanje prihvaćaju, pored materijalne bezbijeđnosti kao važni faktori dobrobiti čovjeka. Poboljšanje zaštite prava starijih muškaraca i žena stvara uslove koji im omogućavaju da učestvuju u i doprinose stvaranju društva koje je inkluzivnije, ravnopravno i održivo.

Ljudska prava postavljaju standarde za pružanje usluga

Učinak privatnog i volonterskog sektora na sposobnost ljudi da ostvaruju svoja ljudska prava sve se više prepoznaje. Mnoge zdravstvene i finansijske usluge dolaze od strane poslovnih firmi i nevladinih organizacija. Iako bi konvencija bila pravno obavezujuća samo za države koje su je ratifikovale, privatnom i dobrovoljnom sektoru su također potrebni standardi za pružanje usluga koje poštuju prava starijih osoba.

Šta bi konvencija činila?

Borila bi se protiv starizma i starosne diskriminacije

Konvencija bi:

- ✓ pomogla da se smanje starosna diskriminacija i starizam;
- ✓ obavezala države koje su ratifikovale konvenciju da usvoje nediskriminatorne zakone;
- ✓ skrenula pažnju na mnogobrojne diskriminacije kojima su starije osobe izložene;
- ✓ stvorila osnovu za zastupanje, javnu svest i obrazovanje po pitanju prava starijih osoba;
- ✓ ojačala odgovor društava na izazove demografskih promjena i unapredila solidarnost među generacijama.

Promijenila živote ljudi

Konvencija bi:

- ✓ pomogla starijim licima da vode dostojanstven život;
- ✓ promijenila viđenje starijih lica kao primalaca pomoći u pojedince koji imaju znanje, moć i iskustvo. Veće poštovanje prema starijim osobama će unaprijediti i odnos između

različitih generacija i učiniti društvo bolje povezanim.

Razjasnila odgovornosti

Konvencija bi:

- ✓ stvorila neophodni pravno obavezujući okvir prava starijih osoba u skladu sa odredbama međunarodnog prava;
- ✓ razjasnila koja su prava starijih osoba i koji su minimalni standardi i neophodno djelovanje kako bi se oni zaštitili;
- ✓ učinila vidljivim odgovornosti država i ostalih aktera prema starijim osobama;
- ✓ dopunila i podigla profil MIPPA i Principa UN-a prema starijim osobama;
- ✓ ojačala implementaciju postojećeg međunarodnog prava učinivši prava starijih osoba eksplicitnijim.

Poboljšala odgovornost

Konvencija bi:

- ✓ obezbijedila mehanizam za izvještavanje i formalno demonstriranje odgovornosti za djelovanje država prema starijim osobama;
- ✓ obezbijedila sistem odgovora na kršenje prava starijih osoba;
- ✓ ohrabрила postojeći dijalog među državama članicama UN-a, civilnog sektora, organizacija, NVO-a, privatnog sektora i samih ljudi, putem praćenja implementacije.

Usmjeravala donošenje politika/propisa

Konvencija bi:

- ✓ obezbijedila okvir za usmjeravanje donošenja odluka po pitanju politike;
- ✓ podsticala prikupljanje podataka

obraćajući pažnju na uzrast, kako bi se uticalo na političke odluke:

- ✓ promovisala programe koji vode računa o godinama;
- ✓ pomogla vladama da vrše pravedniju raspodjelu sredstava;
- ✓ ohrabrivala veću razvojnu pomoć za programe koji su namijenjeni starijim osobama;
- ✓ dovela do obuke osoblja koje pruža zdravstvenu njegu, zaposlenih, pravosuđa i drugih koji se bave pitanjima starijih osoba;
- ✓ usmjeravala privatni sektor kako može da zaštiti prava starijih osoba.

6. Zbog čega specijalni izvjestilac – šta bi on ili ona radili?

Specijalni izvjestilac je stručnjak kojeg imenuju UN i čiji zadatak je da pregleda izvještaje po tematskim ili geografskim pitanjima ljudskih prava i o njima podnosi izvještaj Savjetu za ljudska prava. Postojeći Specijalni izaslanici rijetko kad se bave pitanjima prava starijih osoba u svom radu.

Specijalni izvjestilac o pravima starijih osoba bi mogao da daje savjete i podršku Državama članicama UN kako bi se bolje implementirala MIPAA i vremenom usvojila i primjenjivala nova konvencija UN. On ili ona bi mogli doprinijeti da prava starijih osoba budu prisutnija tako što će preispitivati i izvještavati o prirodi i obimu kršenja prava starijih osoba i davati preporuke kako se ona mogu bolje zaštititi. On/ona bi bili u stanju da ohrabre postojeće izvjestioce da se bave pravima starijih osoba unutar svojih oblasti djelovanja.

7. Šta Vi možete da uradite?

Donošenje Konvencije UN o Pravima starijih osoba se ne može postići bez velike podrške u mnogo zemalja. Nevladine organizacije u svakoj zemlji imaju ključnu ulogu u ovom procesu. Evo nekoliko opštih sugestija o tome šta NVO mogu da učine kako bi promovisale konvenciju u svojim zemljama.

Počnite obezbjeđivanjem podrške rukovodstva vaše organizacije da radi na realizaciji konvencije.

Prevedite ključna dokumenta Ujedinjenih nacija i druga dokumenta, uključujući ovu publikaciju, na lokalne jezike.

Prikupljajte dokaze o diskriminaciji, zlostavljanju, zapostavljanju ili nasilju prema starijim osobama kako biste podržali potrebu za Konvencijom u vašoj zemlji.

Identifikujte i koristite nacionalne i lokalne akademske i civilne resurse, posebno one koje se odnose na podatke o stanovništvu i koji su socijalno-ekonomske prirode. Divizija za stanovništvo UN daje demografske profile po zemlji i regionu na: <http://esa.un.org/unpp/index.asp>.

Drugim socio-ekonomskim podacima se može pristupiti na stranici Divizije za stanovništvo:

www.un.org/esa/population/unpop.htm

Sačinite i realizujte strategiju kako biste izgradili podršku za Konvenciju:

Povežite se sa drugim društvenim grupama (omladinskim, vjerskim,

ženskim, ljudima sa posebnim potrebama, itd.)kako bi se prepoznala društvena zavisnost jednih od drugih i ojačala društvena solidarnost.

Edukujte vaše članstvo, druge NVO-e, medije i sve nivoe vlasti o potrebi za konvencijom.

Pronađite i koristite jednostavan slogan ili frazu koji će ohrabriti javnost da podrži vašu kampanju za usvajanje konvencije.

Obrazujte koalicije sa drugim grupama koje vas podržavaju.

Stvorite mrežu radi razmjene informacija među organizacijama i sa javnošću..

Objavite konvenciju putem interneta, YouTube-a, blogova, intervjuja, pisama urednicima novina i drugih medija.

Saznajte koji su razlozi suprotstavljanja protivnika konvencije i **pripremite** odgovore.

Identifikujte ključne saradnike koji se bave pitanjima starijih osoba u vladi kao i druge saveznike koji rade na kreiranju politike prava starijih osoba.

Zovite, pišite i sastajte se sa zakonodavcima i administrativnim zvaničnicima kako biste zastupali Konvenciju.

Podijelite razvoj u vašoj zemlji sa drugim organizacijama kako unutar tako izvan zemlje.

8. UN Bibliografija Konvencije

Sljedeća dokumenta predstavljaju obavezan spisak čitanja za svakoga ko je zainteresovan za sačinjavanje nove Konvencije UN o Pravima starijih osoba.

Tamo gde je to moguće date su adrese pojedinih web-stranica za dole navedene resurse. **Svim ovdje navedenim dokumentima se može pristupiti preko:** www.ageuk.org.uk/unconvention

Svi instrumenta vezani za ljudskih prava mogu se naći na veb sajtu Kancelarije Visokog komesara za ljudska prava:

www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/InternationalLaw.aspx

Zvanična dokumenta i UN procesi

Univerzalna deklaracija ljudskih prava dostupna je na preko 300 jezika i dijalekata na:

www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Introduction.aspx

Brazilska Deklaracija, 'Druga regionalna među-vladina konferencija o starenju u Južnoj Americi i Karibima: za društvo za sve godine starosti i socijalne zaštite zasnovane na pravima', ECLAC UN, Brasilia, Brazil, 4–6 Decembar 2007: www.eclac.org/celade/brasilia2007 (Engleska verzija se nalazi na web stranici).

Regionalna konferencija koja je uključila zauzetost za promociju pravljenja nacrtu konvencije o pravima starih ljudi u okviru UN.

Brazilska Deklaracija ECLAC

Follow-up sastanak, Rio de Janeiro, Brazil, 16–17 Septembar 2008.
Sumarni izvještaj sačinio Global Action on Ageing na osnovu održanog sastanka i da se isprate obaveze sa sastanka u Brasiliji decembra 2007.

Brazilska Deklaracija ECLAC drugi follow-up sastanka, Buenos Aires, Argentina, 21–22 Mai 2009:

www.globalaging.org/agingwatch/events/regionals/eclac/rioreport2008.htm
Rekapitulativni izvještaj sačinio ECLAC sa drugog sastanka o obavezama prema Brasilia deklaraciji.

Izveštaj sastanka ekspertne grupe:

‘Prava starijih osoba’, UN služba ekonomskih i socijalnih pitanja, divizija za Socijalnu politiku i razvoj, Program o starenju, Bon, Njemačka, 5–7 Maj 2009:
www.un.org/esa/socdev/ageing/documents/egm/bonn09/report.pdf
Sastanak održan povodom pripreme za izvještaj Generalnog sekretara UN za 64 zasjedanje Generalne skupštine.

Follow-up druge svjetske skupštine o starenju: Izvještaj Generalnog sekretara, UN Generalna skupština,

64. zasjedanje, A/64/127, 6 Juli 2009:
www.globalaging.org/agingwatch/GA/SGreport64.pdf
Glavni fokus izvještaja je na promociji i zaštiti ljudskih prava koji se odnose na starije osobe u kontekstu implementacije međunarodnih pravnih i političkih instrumenata za sačinjavanje nove Konvencije o Pravima starijih osoba.

Toronto deklaracija o globalnoj prevenciji zlostavljanja starijih osoba, Svjetska zdravstvena organizacija, 2002:

www.who.int/ageing/projects/elder_abuse/alc_toronto_declaration_en.pdf

Ova deklaracija predstavlja poziv na djelovanja namijenjena prevenciji zlostavljanju starijih.

Analiza postojećih međunarodnih prava

Prava starijih osoba: Međunarodno pravo, Mehanizmi ljudskih prava I slučaj za novim normativnim standardima, Lindsay Judge
Međunarodni simpozij o pravima starijih osoba, London, Januar 2009.

Konvenciju o pravima starijih osoba Međunarodnog centra za dugovječnost, pripremila advokatska kancelarija Schulte Roth & Zabel LLP za Međunarodni centar dugovječnosti, New York, Jun 2009.

‘Kakav bi bio učinak nove konvencije na živote starijih osoba?’ Dr Israel Doron, PhD i Gdin Itai Apter, LLM, Međunarodni simpozij o pravima starijih osoba, London, Januar 2009.

Nacrt UN deklaracije o pravima starijih osoba, Allard K. Lowenstein, Klinika međunarodnih ljudskih prava, Pravni fakultet Jeila, zajedno sa Međunarodnim centrom dugovječnosti, 3 Jun 2008.

Sažetak zakona i prava u različitim zemljama

Sažetak međunarodnih prava: Vijetnam, Brazil, Sjedinjene Države, pripremila advokatska kancelarija Schulte Roth & Zabel LLP za Međunarodni centar dugovječnosti, Jun 2009.

Sažetak međunarodnih prava :
Kina, Indija, Evropska Unija,
Španija, Portugalija, Južna Afrika,
pripremila advokatska kancelarija
Schulte Roth & Zabel LLP za
Međunarodni centar dugovječnosti, Jun
2009

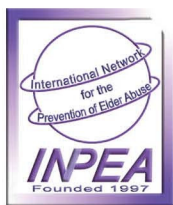
Izveštaj o Pravima starijih osoba u
Južnoj Americi, Luz Barreto,
Međunarodni simpozij o pravima starijih
osoba, London, Januar 2009.

Prava starijih osoba – Afrička
perspektiva, Jody Kollapan,
Međunarodni simpozij o pravima starijih
osoba, London, Januar 2009.

Ljudska prava starijih osoba u
Sjedinjenim Državama i Kanadi,
Tom Osborne i Dan Furlong,
Međunarodni simpozij o pravima starijih
osoba, London, Januar 2009.

Prava starijih osoba u Aziji, Niti
Saxena , Međunarodni simpozij o
pravima starijih osoba, London, Januar
2009.

Zaštita ljudskih prava starijih osoba
u Evropi: pravna perspektiva,
Geraldine Van Bueren , Međunarodni
simpozij o pravima starijih osoba,
London, Januar 2009.

INPEA

www.inpea.net
sbsomers5@aol.com

IFA

www.ifa-fiv.org
gshaw@ifa-fiv.org

ILC-US

www.ilcusa.org
media@ilcusa.org

IAGG

www.iagg.info
seynes@cict.fr

IAHSA

www.iahsa.net
iahsa@aahsa.org

HelpAge International

www.helpage.org
bsleap@helpage.org

GAA

www.globalaging.org
globalaging@globalaging.org

Age UK

The new force combining
Age Concern and Help the Aged
www.ageuk.org.uk
international@ageuk.org.uk

AARP

www.aarpinternational.org
intlaffairs@aarp.org

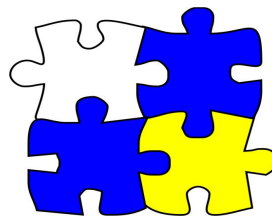

OSMIJEH – GRACANICA

Društvo za psihosocijalnu pomoć
i razvijanje dobrovoljnog rada

www.osmijeh.ba

osmijeh@bih.net.ba

**ZA DOSTOJANSTVENO
STARENJE**

Mreža nevladinih organizacija za
zaštitu prava starih ljudi u BiH
Mreza.nvo@gmail.com